

मात्रा und वित्तमात्रा. Nach AK. 3, 4, 25, 179. H. an. MED. HALĀ. 5, 10 und VĀG. bei WILSON, DAÇAK. 198, N. ist मात्रा auch = परिच्छद् Hausgeräthe; diese Bed. ist wohl anzunehmen in der Stelle: नागारे नासने नात्रे नास्तरे च त्रिदण्डके । स्वमात्रायां न (सङ्गे कुर्यात्) Verz. d. Oxf. H. 269, a, 40. DAÇAK. 198, 14 (pl.). BHATT. 5, 62 und vielleicht auch M. 6, 57 (s. oben). — h) Ohrenschnuck H. an. MED. Schmuck UGÉVAL. zu UṆĀDIS. 4, 167. — Vgl. अमात्र, अति°, अरति° (u. अरति), अर्थमात्र, °मात्रा (auch KATHĀS. 33, 142), अयोमात्रा, श्पुमात्र, तन्मात्र, तावन्मात्र, तुवि°, परो°, पुरुष°, प्र°, बाहु°, बीज°, भूतमात्रा, महामात्र, यन्मात्र, पावन्मात्र, वित्तमात्रा.

मात्रक (von मात्र, मात्रा) am Ende eines comp. (f. मात्रिका) 1) n. = मात्र 1, a: गला गव्यूतिमात्रकम् eine Strecke von R. GORR. 1, 79, 27. KATHĀS. 39, 125. — 2) n. = मात्र 1, b, a: मन्त्रब्राह्मणामात्रकात् aus den blossen Hymnen und Brāhmaṇa KUMĀRILA bei MÜLLER, SL. 187. ज्ञात° adj. kaum —, eben geboren KATHĀS. 50, 185. Am Ende eines adj. comp.: सीतालक्ष्मणामात्रकात्परिज्ञानादन्यो न चानुव्रजेत् nur aus S. und L. bestehend MAHĀVĪRĀ. 65, 14. स्तन्यत्यागमात्रके वयसि im Alter, da man eben die Muttermilch aufgegeben hat, d. i. unmittelbar nach der Entwöhnung UTTARARĀMA. 26, 10. — 3) n. = मात्र 1, b, β: भिता स्याद्वासमात्रकम् Bhikshā bedeutet Bissen überhaupt, — schlechtweg H. 813. धेनुर्गोमात्रके H. an. 2, 272. ज्ञेयो ज्ञेतव्यमात्रके AK. 2, 8, 2, 12. 2, 9, 82. H. 793. 871. — 4) = मात्रा, a; am Ende eines adj. comp.: so und so gross, — lang u. s. w.: अङ्गुष्ठ° MBH. 3, 2616. R. 5, 6, 25. त्रिदशगोप° RAGH. 11, 42. नेत्रे येज्ञानमात्रके H. 58. क्वाया° so lange dauernd wie der Schatten KĀM. NĪTIS. 3, 10. — 5) °मात्रिका f. = मात्रा b: अर्थमात्रिका eine halbe Mora RV. PRĀT. 13, 20. अर्थमात्रक adj. eine halbe Mora enthaltend ÇAUT. 3.

मात्राहृद्म् (मा° + हृ°) n. ein nur nach der Zahl der Moren gemessenes Metrum COLEBR. Misc. Ess. II, 78. 155. Ind. St. 8, 288. 307. fgg. — Vgl. मात्रावृत्त.

मात्राभन्ना (मा° + भन्°) f. Geldbeutel PAÑĀKĀT. 265, 8. 12.

मात्रावत् (von मात्रा) adj. ein gegebenes Maass haltend KĀT. ÇR. 1, 9, 7. 8, 2, 24. मुखं जीर्यति मात्रावत् SUÇR. 1, 242, 5.

मात्रावस्ति (मा° + वस्°) m. ein best. öliges Klystier: अनुवासनभेदश्च मात्रावस्तिरुदीरितः । पलद्वयं तस्य मात्रा तस्मार्धापि वा भवेत् ॥ ÇĀRĀNG. SAṆH. 3, 5, 2.

मात्रावृत्त (मा° + वृत्°) n. = मात्राहृद्म् COLEBR. Misc. Ess. II, 153. 155. Verz. d. B. H. No. 1353. Verz. d. Oxf. H. 179, a, No. 457.

मात्राशित (मात्रा + श्र°) n. mässiges Essen; davon मात्राशितय adj. darüber handelnd VĀGBH. 1, 8, 1.

मात्राशिन् (मात्रा + श्र°) adj. mässig essend VĀGBH. 1, 8, 1.

मात्रासमक (मा° + स°) n. ein best. Metrum COLEBR. Misc. Ess. II, 86. 155. Ind. St. 8, 314. fgg. 317. fg.

मात्रिक (von मात्रा) adj. 1) am Ende eines comp.: भृगुमात्रिकान्, wofür मृग° (vielleicht auch मृगमात्रिकान्) zu lesen ist, Antilopen überhaupt, alle Arten von Antilopen SUÇR. 2, 412, 4. — 2) eine Mora enthaltend: अकारस्य मात्रिकस्य द्विमात्रिकस्य त्रिमात्रिकस्य Schol. zu VS. PRĀT. 1, 72. षण्मात्रिका अकाराः KĀH. zu P. 8, 4, 68. — Vgl. अणुमात्रिक.

मात्रीकर (1. मात्र + 1. कर), °कोरोति zur Mutter machen P. 7, 4, 27, Sch. VOP. 7, 83.

मात्रीय (von 1. मात्र), °यति, °यते sich eine Mutter wünschen P. 7, 4, 27, Sch.

मात्सर adj. = मत्सर 1, b. ÇABDĀRTHAK. bei WILSON.

मात्सरिक (von मत्सर m. oder मात्सर्य) adj. Neid —, Missgunst verathend: वचस् KĀM. NĪTIS. 8, 80.

मात्सर्य (von मत्सर) n. 1) Neid, Missgunst MAITREJUP. 3, 5. MBH. 3, 494. 15413. SUÇR. 1, 4, 10. 192, 8. KĀM. NĪTIS. 4, 18. Spr. 109, v. 1. 2177. fg. KATHĀS. 55, 83. KĪR. 3, 53. BHĀG. P. 3, 29, 8. SĀH. D. 199. PRAB. 9, 3. Verz. d. Oxf. H. 261, b, 12. मात्सर्य कर Missgunst an den Tag legen MBH. 13, 391. अ° 5, 1640. — 2) Unwille, Unzufriedenheit: अहे वस्तुनि मात्सर्य-महे भक्तिर्वस्तुनि KATHĀS. 21, 49. — Vgl. दुर्मात्सर्य.

मात्सिक s. मात्स्यिक.

मात्स्य (von मत्स्य) 1) adj. vom Fisch herrihrend, ihm eigen, ihn betreffend ÇĀRĀNG. GRH. 1, 27. मांस जाँन. 1, 257. त्र्य Fischgestalt BHĀG. P. 1, 3, 15. 5, 18, 24. 8, 24, 2. आसन Verz. d. Oxf. H. 11, a, N. 1. न्याय Spr. 1707. पुराण MĀR. P. S. 659, ÇI. 4. MADHUS. in Ind. St. 1, 18, 10. Verz. d. Oxf. H. 8, a, 3. 59, a, 40. 65, b, 2. 79, b, 31. °कल्प 65, b, 29. — 2) m. a) ein Fürst der Matsja ÇAT. BR. 13, 5, 4, 9. MBH. 5, 1846. HARIV. 9146. — b) N. pr. eines opferkundigen Rshi TBR. 1, 5, 2, 1. MBH. 12, 10875. VĀJUP. in VP. 277, N. 8 (मत्स्य v. l., वात्स्य VP.). SAṆSK. K. 184, a, 10; vgl. auch AV. 19, 39, 9.

मात्स्यक = मात्स्य adj.: पुराण MBH. 3, 12802. — Vgl. पौण्ड्र°.

मात्स्यगन्ध (von मत्स्य°) m. pl. N. pr. eines Geschlechts Ind. St. 3, 460. — Vgl. मत्स्यगन्ध.

मात्स्यिक (von मत्स्य) m. Fischer P. 4, 4, 35. Fälschlich मात्सिक P. 1, 1, 68, VĀRT. 4, Sch.

मात्स्येय (wie eben) m. pl. das Volk der Matsja MBH. 5, 663.

माथ m. 1) (nom. act. von 1. मथ्) = मथ गाṇा स्वलादि zu P. 3, 1, 140. = मथन ÇABDAR. im ÇKDR. das Aufreiben, Zunichtemachen: कर्ममाथकृत् (आदिनाथ) ÇATR. 2, 1. — 2) Weg TRIK. 2, 1, 19. ÇĀTĀDH. bei WILSON; vgl. माठ.

माथर्व m. patron.: विदेघो माथवः ÇAT. BR. 1, 4, 4, 10. 17. — Vgl. माधव.

माथितिक adj. von मथित P. 5, 3, 83, VĀRT. 7 und 7, 3, 50, VĀRT. 2.

माथुर 1) adj. f. ई aus Mathurā kommend, dort geboren, zu M. in Beziehung stehend Sch. zu P. 4, 2, 109. 3, 25. VOP. 7, 15. वणिकपुत्र KATHĀS. 36, 73. 37, 100. नरेन्द्र Fürst von HARIV. 4277. 6304. भूमि 6390. प्राडुर्भाव (कृत्तस्य) 6989. कल्प 2359. 11047. subst. ein Bewohner von Mathurā, du. HARIV. 5306. pl.: राजेन्द्रं माथुरापाम् (मथु° die neuere Ausg.) 6313. KATHĀS. 12, 179. 184. MĀR. P. 38, 7. Verz. d. Oxf. H. 62, b, 12. मधूनाम् = माथुरापाम् Schol. zu MBH. 3, 12589. माथुरान् शूरसेनांश्च विषयान्बुभुजे पुरा das Gebiet von Mathurā BHĀG. P. 10, 1, 27. — b) zu Mathura (N. pr. eines Mannes) in Beziehung stehend: वंश Verz. d. Oxf. H. 143, a, No. 292. 398, b, No. 152. von Mathura (= Madhura) verfasst: वृत्ति (v. l. माथुरी) PAR. in Ind. St. 5, 69. von Mathuranātha verfasst: टिप्पनी Verz. d. Oxf. H. 241, b, No. 591. — 2) m. N. pr. a) eines Sohnes des Kītraguṇya Verz. d. Oxf. H. 341, b, No. 799. — b)